

Stockholm den 3 februari 2023

R-2022/2606

Till Justitiedepartementet

Ju2022/03605

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 16 december 2022 beretts tillfälle att yttra sig över pågående översyn av EU:s mönsterskyddsregler, genom EU-kommissionens förslag till (i) Europaparlamentets och rådets direktiv om formskydd (omarbetning) och (ii) Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och om upphävande av kommissionens förordning (EG) nr 2246/2002 samt (iii) EU-kommissionens konsekvensanalys.

Sammanfattning

Advokatsamfundet har i huvudsak ingen erinran mot EU-kommissionens förslag, men anser att det i vissa delar finns en rad oklarheter och tvetydigheter i EU-kommissionens direktivs- och förordningstexter som riskerar leda till osäkerhet i rättstillämpningen. Med anledning härav vill samfundet dels lämna en allmän synpunkt på förslagens språkliga utformning på svenska, dels särskilt kommentera vissa specifika delar av förslagen.

Synpunkter

Allmän synpunkt

Förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv, och även – om än i mindre grad – förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning, är delvis svårlästa. Huruvida

oklarheter i fråga om syftning (vems ansökan/formgivningsrätt/produkt avses i en viss bestämmelse?), användning av begrepp och terminologi i sammanhang där användningen inte ter sig naturlig och inte närmare förklaras (vad innebär att en formgivning ”konkurrerar” med en annan formgivning?) m.m. är resultatet av själva översättningen av ursprungstexten till svenska eller om det rör sig om oklarheter som överförts från den ursprungliga texten är inte möjligt att veta med säkerhet.

Advokatsamfundet är övertygat om att språkliga oklarheter i rättsliga normer leder till osäkerhet i rättstillämpningen och de kommentarer som lämnas i detta yttrande är avsedda att bidra till att förebygga detta. I det följande kommenteras därför sådana språkliga oklarheter som samfundet anser försvårar, och ibland omöjliggör, förståelsen av bestämmelsers sakliga innebörd och tillämpning i anslutning till att andra frågor i de bestämmelser där oklarheterna förekommer behandlas. I några fall kommenteras språklig utformning av bestämmelser som oförändrat hämtats från nu gällande rättsakter avseende formskydd och som det kunde vara lämpligt att justera i samband med en allmän revision av regelverken.

*Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om formskydd (omarbetning)
COM(2022) 667 final*

Definitioner

Det är lämpligt och påkallat att låta definitionerna av begreppen ”formgivning” och ”produkt” – i linje med den tekniska utvecklingen i en digitaliserad värld – rymma fler företeelser än vad som hittills gällt. För att användare av formskyddssystemet och tredje man – konkurrenter till innehavare av formskydds rättigheter m.fl. – ska förstå vad som kan utgöra skyddsobjekt, måste dock även de ”tillagda” delarna av definitionerna vara tydliga och klara.

Vad som avses med ”placering av föremål som är avsedda att tillsammans utgöra framför allt en ”inomhusmiljö” i artikel 2.4 a) är inte uppenbart. Antingen bör uttrycket förklaras eller den företeelse som avses beskrivas tydligt och exemplifieras i en preambel eller så bör företeelsen språkligt uttryckas på annat sätt i artikeln.

Grunder för avslag – artikel 13

Som artikel 13 b) får förstås ska en formgivning vägras registrering om den strider mot allmän ordning eller allmän moral (artikel 8). Artikel 13 b) bör därmed lämpligen

formuleras: ”*Formgivningen strider mot bestämmelsen i artikel 8*” eller ”*Formgivningen strider mot allmän ordning eller allmän moral (artikel 8)*”. Det blir onaturligt att tala i termer av att formgivningen **inte** ”uppfyller kraven i artikel 8”, när ”kraven” innebär att **inte** strida mot allmän ordning eller allmän moral.

Härutöver vill Advokatsamfundet påpeka att det rent allmänt är lättare för tillämparen av detta regelverk att tillägna sig bestämmelsernas innebörd, om de omständigheter och förhållanden som ska träffas av bestämmelsen skrivs ut i sin helhet i stället för att innefattas i en hänvisning till en annan bestämmelse där omständigheterna och förhållandena anges.

Ogiltighetsgrunder – artikel 14

I artikel 14 d) i)-iii) regleras den ogiltighetsgrund som hänför sig till förekomst av kolliderande äldre rättigheter. I bestämmelsen används uttrycket att formgivningen ”konkurrerar med en tidigare formgivning...”. Uttrycket är lånat från allmänt språkbruk och är främmande och oprecist i en rättsregel avseende formgivningsskydd. I nu gällande EU-förordning (EG) nr. 6/2002 används uttrycket ”står i strid med” (artikel 25.1 d). Detta uttryck är mer adekvat och rymmer en uppenbar rättslig kvalifikation och kollision mellan rättigheter. Konfliktsituationen bör beskrivas med användande av den terminologi som gäller för registrerbarhet och skyddsomfång, dvs. att formgivningen inte skiljer sig från det helhetsintryck den kunniga användaren får av den äldre formgivningen eller liknande (jmf. artikel 5 och artikel 9) eller med användning av uttrycket ”står i strid med”. Uttrycket ”konkurrerande rättigheter” förekommer i artikel 14.4 a) och där gör sig motsvarande synpunkter gällande. I förordning (EG) nr. 6/2001 används uttrycket ”den som ansöker om eller innehar den tidigare rättigheten” – det är mer adekvat.

Till synpunkterna på terminologi och språklig utformning av bestämmelserna i artikel 14 kommer att det framstår som delvis svårbegripligt hur bestämmelsen i artikel 14 ska tillämpas. I vilket tidsmässigt skede kan bestämmelsen tillämpas i de fall kolliderande rättigheter utgörs av ansökningar (och inte registreringar), då ogiltighetsgrunden i dessa fall endast är för handen om de äldre ansökningarna leder till registrering (se artikel 13 d) i)-iii) - ”...*under förutsättning att den registreras*”? När är det aktuellt att söka ogiltigförklara en registrering i ett sådant fall?

En annan bestämmelse som inte är klar till sin innebörd är den i artikel 14.6. Advokatsamfundet ställer sig här frågan vilken situation som åsyftas i bestämmelsen? Varför skulle berörd rättighetshavare samtycka till en registrering och därefter ge in en ansökan om ogiltigförklaring? Är avsikten med bestämmelsen att ange att innehavaren av en äldre kolliderande formgivningrättighet eller rättigheter enligt annan immaterialrättslig lagstiftning är bunden av ett samtycke som kan ha getts i tiden innan ansökan om ogiltigförklaring ges in? Om detta är avsikten bör det komma till tydligt uttryck i bestämmelsen.

Skyddsföremål – artikel 15

Att skyddsföremålet för en registrerad formgivning är begripligt för innehavaren och lätt att uppfatta för tredje man (konkurrenter), är av avgörande betydelse från ett rättssäkerhetsperspektiv.

I artikel 15 föreslås en skrivning enligt vilken skydd ges för detaljer i den registrerade formgivningen som ”tydligt” framgår av ”ansökan om registrering”. Det skydd en registrerad formgivningrättighet ger framgår och bestäms av innehållet i registreringen, inte av innehållet i ansökan (jmf. 5 § andra stycket i den svenska mönsterskyddslagen). Vid en intrångsbedömning görs jämförelsen mellan den registrerade formgivningen – sådan denna framgår av registreringen – och misstänkt intrångsformgivning. Skrivningen i artikel 15 framstår därför som missvisande.

Det är ibland nödvändigt att använda i sig ”normativa” uttryck, men det är också förenat med osäkerhet när värderande och subjektivt färgade termer såsom ”tydligt” används i rättsregler. Användandet av ordet ”tydligt” i avgränsningen av skyddsföremålet i artikel 15, kommer sannolikt att kunna bidra till en bortsortering av uppenbart otydliga element, och såtillvida tjänar uttrycket ett syfte. Om innebörden av begreppet ”tydligt” i artikel 15 endast är att skilja ut sådana detaljer i ansökan som sökanden undantagit från skydd genom streckade linjer etc. bör detta enligt Advokatsamfundet anges på annat sätt.

Rättigheter knutna till formgivningrättigheten m.m. – artikel 16.3

Rubriken ”Rättigheter knutna till formgivningrättigheten” är inte optimal. Den rubrik som föreslås i förordningen är ”Rättigheter knutna till EU-formgivningen” och Advokatsamfundet anser att denna rubrik är bättre. Ett alternativ till den nya rubriken

skulle kunna vara "Innebörden av formgivningsrättigheten" eller "Rättigheter som följer av den registrerade EU-formgivningen".

Den föreslagna bestämmelsen i artikel 16.3 tar sikte på transitsituationer och har utformats med motsvarande bestämmelser i varumärkesrätten som förlaga. Bestämmelsen är svårläst och det är svårt att klargöra vem som gör vad, vems rättighet eller produkt som avses, vilken likhet som ska vara för handen för att bestämmelsen överhuvudtaget ska vara tillämplig etc. Enligt Advokatsamfundet bör bestämmelsen kunna formuleras på ett enklare och tydligare sätt.

Det anges att bestämmelsen gäller "(G)enom undantag från artikel 9.1...", men det förefaller snarare som att bestämmelsen i artikel 16.3 avser de tydliga fallen av intrång, dvs. fall av piratkopiering, som uppenbart omfattas av det skydd som anges i artikel 9. Något undantag från bestämmelsen aktualiseras därmed inte genom artikel 16.1. Som bestämmelsen nu är formulerad blir den missvisande och skapar förvirring.

Formuleringen "även om produkterna inte övergår i fri omsättning i den medlemsstaten" eller "utan att produkterna övergår i fri omsättning i den medlemsstaten" är att föredra framför den föreslagna formuleringen "om produkterna inte övergår i fri omsättning i den medlemsstaten". Om produkterna övergår i fri omsättning, träffas de ju självklart av gällande bestämmelser om potentiellt intrångsgörande förfoganden i skyddslandet.

Uttrycket "i väsentliga drag" i fråga om att särskilja formgivning från vissa produkter är subjektivt och värderande på sätt som kan göra regel och tillämpning rättsosäker.

Uttrycket "bestämmelselandet" är oklart och borde bytas ut eller definieras i texten.

Begränsning i rättigheter knutna till formgivningsrättigheten – artikel 18.1

Advokatsamfundet anser att innebörden av att en formgivningsrättighet inte "ska" utövas i fråga om handlingar av visst slag i artikel 18.1 inte är tillräckligt tydligt formulerat. Vad händer om någon ändå åberopar sin rättighet i fråga om de handlingar som anges? Enligt Advokatsamfundets uppfattning vore det lämpligare att i bestämmelsen tydligt ange att rättigheter knutna till formgivningsrättigheten inte gäller i fråga om "handlingar som utförs privat och utan vinstsyfte" och att rättigheterna inte med framgång kan göras gällande i fråga om förfoganden och handlingar av sådant slag.

I artikel 18.1 e) undantas handlingar som görs i syfte att kommentera, kritisera eller parodiera från sådant som innehavaren av en formgivningsrätt med framgång kan angripa. Undantagen har lånats från upphovsrätten där det dels finns tydliga bestämmelser i lag (bland annat i 2 kap. 23 § och 2 kap. 25 § i den svenska upphovsrättslagen) som gör viss användning tillåten, dels har utvecklats EU-rättslig domspraxis i fråga om tillåtlighet av upphovsrättsliga förfoganden vid parodier. Det vore enligt Advokatsamfundets uppfattning lämpligt att redovisa resonemang i förslagen till direktivet eller förordningen om formskydd som förklarar avsikten med de undantag som nu anges i artikel 18.1 e).

Reparationsklausulen – artikel 19

Denna bestämmelse syftar till att råda bot på problem med konkurrenshinder när det gäller reservdelar för reparation. Advokatsamfundet har i och för sig ingen erinran mot den föreslagna lydelsen av artikel 19. Bestämmelsen i artikel 19.1 är emellertid inte helt tydlig till sin innebörd. I sak innebär bestämmelsen att det inte är möjligt att med framgång åberopa formskydd till beståndsdelar av det slag som beskrivs. Detta även om man är innehavare av en formgivningsrätt avseende just en sådan beståndsdel ("Skydd ska inte ges för en registrerad formgivning som utgör en beståndsdel..."). Som bestämmelsen är formulerad låter det mer som ett registreringshinder eller en ogiltighetsgrund, hemmahörande i en annan del av direktivet (artikel 13 respektive 14).

Det framstår som delvis oklart på vilket sätt reparatören – för att ges möjlighet att med framgång freda sig från intrångspåståenden – ska upplysa konsumenter om ursprunget avseende den reservdel reparatören avser att använda för att konsumenter ska kunna göra välgrundade val mellan olika reservdelsprodukter. Detta kommer säkerligen att klarna genom domstolspraxis, men bestämmelsen i artikel 19.2 ser ut att kunna rymma både tolknings- och bevisproblem. Är det tillfyllest om reparatören anger att den reservdel som används inte härrör från tillverkaren av originalprodukten; på liknande sätt som man inom varumärkesrätten kan ange att något "passar till produkter från företaget A" (jmf. 1 kap. 11 § i den svenska varumärkeslagen).

För användarrätt – artikel 21

Bestämmelser om för användarrätt, parallelexistens, och tvångslicens återfinns i en eller annan form i de flesta immaterialrättsliga regelverk. Förordning (EG) nr 6/2001 om gemenskapsformgivning har i artikel 22 en bestämmelse om rätt för tredje man att

på visst sätt fortsätta användning av formgivning som påbörjats och inte utgör efterbildning av annans skyddade formgivning. Den svenska mönsterskyddslagen har i 32 § också en bestämmelse om för användarrätt.

Nu föreslagen bestämmelse är enligt Advokatsamfundet otydligt formulerad och syftningar till ansökningar, registrerade formgivningsrättigheter, m.m. försvårar förståelsen av bestämmelsen. Uttrycket ”allvarliga och faktiska förberedelser” återfinns även i förordning (EG) nr 6/2001, artikel 22, men framstår som en mindre lyckad översättning från annat språk. Enligt Advokatsamfundet skulle uttryck såsom ”vidtagit långtgående/väsentliga och allvarligt syftande förberedelser” eller liknande, framstå som mer adekvata från ett svenskspråkigt perspektiv.

I bestämmelsen hänvisas till ”personen” som ska ha utnyttjat viss formgivning. Är bestämmelsen om för användarrätt avsedd att endast kunna åberopas av fysiska personer? Om inte bör bestämmelsen formuleras på annat sätt, exempelvis genom att ”person/personen” byts ut mot ”part/parten”.

Registreringssymbol – artikel 24

Genom denna bestämmelse tillskapas en symbol motsvarande de symboler som finns för upphovsrätt (©) och varumärke (TM/®). Det kan förutsättas att inte heller D-symbolen ges någon rättsverkan i medlemsstaterna, men att användande av symbolen i situationer då ingen registrerad formgivningsrätt existerar på samma sätt som i fråga om de andra symbolerna i regel utgör vilseledande marknadsföring i strid med marknadsrättsliga regler. Möjligen skulle något kunna uttryckas om rättsverkan av användning av D-märket och konsekvenser av användning på fel sätt.

Återgivning av formgivningen – artikel 26

I artikel 26 i förslaget preciseras vilka krav som ställs på återgivningen av en formgivning för vilken skydd söks. I artikel 26.1 anges att återgivningen ska vara ”tydlig, precis, konsekvent...”. Vari består skillnaden mellan ”tydlig” och ”precis” och vad avses med ”konsekvent”? Avses att måttangivelser, proportioner m.m. används på ett konsekvent sätt? Advokatsamfundet anser att det finns behov av att närmare förklara de olika begreppen.

Sakprövningens omfattning – artikel 29

Bestämmelsen om att registreringsmyndigheten vid prövning av ansökningar om att registrera formgivning endast ska beakta absoluta registreringshinder, bör kunna formuleras på ett mer lättbegripligt sätt: I stället för formuleringen ”*Myndigheterna ska begränsa sin prövning av huruvida en formgivningsansökan kan registreras till att endast avse avsaknad av de sakliga grunder för att inte registrera en formgivning...*” föreslår Advokatsamfundet följande formulering: ”*Myndigheterna ska begränsa sin prövning av huruvida en formgivningsansökan kan beviljas registrering till att avse om den uppfyller villkoren för en formgivning enligt artikel 2.3 och att den inte strider mot allmän ordning eller allmän moral (artikel 8).*”

Senareläggning av offentliggörande – artikel 30

Bestämmelser om senareläggning av offentliggörande av en ansökan om formgivningsskydd finns i förordning (EG) nr 6/2001 (artikel 50) och i många medlemsländers nationella mönsterrättslagar. I det förslag till direktiv (omarbetning) som nu lämnas redovisas en kortfattad förklaring till bestämmelsen om senareläggning av offentliggörande (se preambeln (40), s. 21). Motiv till bestämmelser om senareläggning av offentliggörande kommenteras också i *Commission Staff Working Document* (Box 4 (c), s. 18). Mot de intressen företag (innehavare av formgivningsrättigheter) kan ha av att hemlighålla formgivning under viss tid – primärt under lanseringen av en ny produkt för att freda sig mot kopiatörer – måste ställas de intressen tredje man har av att känna till vilken formgivning som skapas och skyddas. Från ett rättssäkerhetsperspektiv ifrågasätter Advokatsamfundet lämpligheten i att ha en ordning med ”hemliga” immaterialrättigheter. I vart fall är detta något som bör övervägas ytterligare och i så fall motiveras tydligare.

Till den allmänna synpunkten på lämpligheten av senareläggning av offentliggörande, kan läggas ett påpekande av att artikel 30.2 innehåller element som gör innebörden och räckvidden av bestämmelsen otydlig och svår att överblicka. Vad kan vara ”tredje parts legitima intressen”?

Förfarandet för ogiltigförklaring

I Sverige finns sedan tidigare administrativa förfaranden som möjliggör att registrerade varumärken och registrerade företagsnamn på ett enkelt sätt kan ogiltigförklaras och avföras från registren. Det förefaller rimligt att ett liknande förfarande införs i fråga om

registrerade formgivningingsrättigheter. De sänkta ansökningsavgifterna för att registrera formgivningingsrättigheter som nu föreslås, riskerar att leda till en ökad benägenhet att registrera formgivningingsrättigheter; även sådana som inte uppfyller de för giltighet erforderliga kraven. Ett administrativt förfarande för att ogiltigförklara registreringar kan utifrån denna farhåga vara (än mer) motiverat.

Advokatsamfundet anser att den språkliga utformningen av artikel 31 framstår som alltför oprecis. Att en formgivning inte ”borde” ha registrerats låter inte rättsligt stringent. Advokatsamfundet föreslår därför följande formulering för att uttrycka grunderna för ogiltighet: *”Formgivningen har registrerats i strid med bestämmelserna i...”* eller *”Formgivningen har registrerats trots att den inte uppfyller förutsättningarna i...”*.

Förnyelse – artikel 32

Angivna tidsfrister i artikel 32 stämmer inte.

Advokatsamfundet föreslår att det i artikel 32.2 anges att myndigheten ”senast sex månader före registreringens upphörande” ska avisera innehavaren av registreringen. I artikel 32.3 bör vidare anges att en begäran om förnyelse ”får” – inte ”ska” – lämnas in och förnyelseavgifterna betalas ”tidigast” – inte ”minst” – sex månader innan registreringen upphör att gälla.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och om upphävande av kommissionens förordning (EG) nr 2246/2002

I huvudsak hänför sig synpunkter på förslaget till bestämmelser i förordningen till samma frågor som kommenterats avseende förslaget till bestämmelser i direktivet avseende formskydd. När så är fallet hänvisas till de synpunkter som redovisats ovan med avseende på förslaget till direktiv.

Definitioner i artikel 3

I fråga om kommentarer hänvisas till synpunkter redovisade i avsnittet ovan (Definitioner).

Skyddstid – artikel 12

Bestämmelsen om skyddstid i artikel 12.1 är språkligt svårtillgänglig: ”*Skydd genom en registrerad EU-formgivning av en formgivning som uppfyller kraven i avsnitt 1 ska följa av immaterialrättsmyndighetens registrering*”. Advokatsamfundet föreslår att uttrycka regeln enligt följande: ”*Det skydd som erhålls genom en registrerad EU-formgivning gäller från dag för registrering.*”

Rättsverkan av domstolsavgörande m.m. – artikel 16

Artikel 16.1 bör i vissa delar kunna formuleras annorlunda. Att ”*innehavet av en registrerad EU-formgivning ändras fullständigt*” är inte i sak entydigt. Är det en fullständig övergång av rättigheter som avses? Om ja, föreslår Advokatsamfundet att detta uttrycks på ett annat och tydligare sätt.

I fråga om användningen av uttrycket ”allvarliga och faktiska förberedelser” hänvisas till de synpunkter som redovisats i avsnittet ovan (För användarrätt – artikel 21).

Till synpunkten på terminologi/språklig utformning kan läggas att det vore motiverat att förklara och beskriva hur den enkla tvångslicensen ska fungera. Vad avses med ”rimlig tid” och ”rimliga villkor”? Advokatsamfundet förespråkar att detta, om möjligt, förklaras närmare i motiveringen till förslaget eller att bestämmelsen i artikel 16.2 formuleras på ett sätt som gör utformningen av licensen tydligare.

Skyddsföremål – artikel 18a

I fråga om denna bestämmelse hänvisas till de synpunkter som redovisats i avsnittet ovan (Skyddsföremål – artikel 15).

Rättigheter knutna till EU-formgivningar – artikel 19

Bestämmelsen skulle tjäna på att göras mer lättillgänglig och tydlig från språkligt hänseende – alternativt delas upp i flera bestämmelser. Punkterna 3 och 4 blir i sak ”tunga” och hänför sig till vitt skilda företeelser.

Begränsning av de rättigheter som är knutna till en EU-formgivning – artikel 20

I fråga om denna bestämmelse – punkten 1 (e) – hänvisas till de synpunkter som redovisats i avsnittet ovan (Begränsning i rättigheter knutna till formgivningsrättigheten – artikel 18.1).

Reparationsklausul – artikel 20a

I fråga om denna bestämmelse hänvisas till de synpunkter som redovisats i avsnittet ovan (Reparationsklausulen – artikel 19).

Ogiltighetsgrunder – artikel 25

I fråga om denna bestämmelse – punkterna 1 (d) i)-ii) – hänvisas till de synpunkter som redovisats i avsnittet ovan (Ogiltighetsgrunder – artikel 14).

Registreringssymbol – artikel 26a

I fråga om denna bestämmelse hänvisas till de synpunkter som redovisats i avsnittet ovan (Registreringssymbol – artikel 24).

Överlåtelse av registrerade EU-formgivningar – artikel 28

Uttrycket ”tilldelning” ter sig främmande i artikel 28.1. Enligt Advokatsamfundet skulle det vara mer adekvat att använda begreppet ”överlåtelse” i fråga om frivilliga avtal mellan parter och ”överföring” i fråga om beslut meddelat av domstol, som innebär att en formgivningsrättighet förs över från en part till en annan.

Advokatsamfundet anser att man i förordningstexten borde uttrycka att överlåtelsen-överföringen ”är ogiltig” i stället för ”*En tilldelning av en registrerade EU-formgivning ... ska vara ogiltig*”..

Senareläggning av offentliggörande – artikel 50

I fråga om denna bestämmelse hänvisas till de synpunkter som redovisats i avsnittet ovan (Senareläggande av offentliggörande – artikel 30).

Förnyelse – artikel 50d

Advokatsamfundet föreslår att det i artikel 50d.2 anges att myndigheten ”*senast sex månader före registreringens upphörande*” ska avisera innehavaren av registreringen så att denna tidsfrist är tydligt angiven.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander